

Caleb Azumah Nelson
Kis világok

A fordítás alapjául szolgáló mű:
Caleb Azumah Nelson: *Small Worlds*. Grove Press, 2023

Copyright © 2023 by Caleb Azumah Nelson
Hungarian translation © Pék Zoltán, 2024

9.

Hagyma, fokhagyma, paradicsomkonzerv, pirospaprika. Hagyma, fokhagyma, paradicsomkonzerv, pirospaprika. Ismét elgettem magamban, mit kért anyám, pedig bárcsak leírtam volna, ahogy javasolta. *Hagyma, fokhagyma, paradicsomkonzerv, pirospaprika.*

Ahogy átvágok a telepen, a ragu édes illata úszik felém, olyasmié, amit már kóstoltam. Szétnézek, és meglátok egy nőt az egyik ablakon át, a haját bekötötte, hogy óvja a göztől és a szagtól, a tűzhelynél áll fakanállal a kezében, és a gondolataiba merül.

Amikor utoljára jártunk Ghánában, tizennégy éves koromban, jóval azután, hogy a szüleim elvesztették a szüleiket, anyám meg a fivérei és nővérei összegyűltek a családjuk konyhájában West Legonban, Accra külvárosában. Főzni kezdtek, miközben a háttérben A. B. Crentsil szólt, azok az édes és melankolikus dalok; a zenét a beszélgetésük és nevetgélésük festette alá. Amikor betévedtem oda, úgy éreztem, zavarok, de a nénikéim és bácsikám nem zökkentek ki, tovább tanakodtak az egyik unokatestvér sorsáról, akinek felesége a magánnyomozókat megszégyenítve megtudta, hogy a férje, a szóban forgó rokon, szeretőt tart egy másik városban, Kumasiban. Anyám leültetett maga mellé egy műanyag székre, és munkába állított, a fokhagyma lila héját kellett lehámoznom,

hogy feltáruljon a kemény, fehér húsa, közben a néni-kém és bácsikáim szinte hitetlenkedve nevettek a férfi helyzetén, a történet egyre nagyobbra dagadt, míg végül a férfinak több családja lett, Kumasiban, Temában, Cape Coaston, és hetente kétszer eljárt a Volta régióba is, és addig-addig szőtték a történetet, hogy végül összerogyott az abszurditás súlya alatt, és képtelenek voltunk ellenállni a nevetésnek. Aztán csend zuhant ránk, csak a hagyma sistergése hallatszott az edényből, a kés tompa koppanása a vágódeszkán. A többiek a gondolataikba merültek, visszaemlékeztek rá, amikor gyerekként ők csinálták ezt az anyjuk, nénikéik és bácsikáik között, hallgatták a meséket, valaki talán kérte, hogy hangosítsák fel a zenét, lazán ide-oda lépegettek, a zene mindig ellenállhatatlan. Vajon emlékeznek majd ezekre a pillanatokra, amikor csillapították az éhségüket, hiszen hogyan felejtetnének?

Most, amikor anyám a konyhában van, odahúzok egy széket vagy sámlit, vagy leülök a pultra, vagy felajánlom, hogy segítek, előkészítem a hagymát, fokhagymát vagy paprikát, megsütöm a húst egy nehéz edényben a raguhoz, vagy megmosom és felszelem a salátát. Régebbi zenéket teszek fel: egy kis A. B. Crentsilt, esetleg George Darkót vagy Ben Brakót. Hallgatom anyám történeteit, gyakran arról, hogy Ghánában szombat esténként apával Nick házában buliztak – Nick háza mindig üres volt, az apja a Világbanknak dolgozott –, hogy bepréslődtek a kisebb házba a telepen, mindenki másért volt felelős, anyám mindig a kajáért. Ital is volt, és apus meg Nick

nyomatták a zenét, egyetlen lemezjátszóból futottak szét a kábelek az összes helyiségbe. Ha 1978 volt, akkor Ebo Taylor, Pat Thomas és persze Fela szólt. Nick Amerikából is hozatott lemezeket: The Stylistics, Aretha, James Brown és még egy név, ami sose jut eszébe. Anyám dúdolni kezd, és felismerem Al Greent, rá is bólint, amikor kimondom. Hallgatom, ahogyan meséli, hogy hajnalig ettek és ittak és táncoltak, hogy *igazán* táncoltak, hogy milyen *jól* néztek ki. Csodás időszak volt, mondja, és elégedetten elhallgat, az arcán halvány, szomorkás mosoly dereng.

Látom, hogy a gondolatai elkalandoznak, az anyémek pedig egy emlék felé indulnak: kicsi vagyok, öt vagy hat, a kezembe adnak egy tányér *kontomire* ragut – kiadós, spenót alapú étel – rizzsel. Tiltakozom, mert előző nap is ezt ettük, és azelőtt is, és talán még előtte is. Kezembe adják a tányért, de máshol járok, ahol főzőbanánt sütnek, ahol valaki a tűzhelynél áll, és jollofot főz. Kezembe adják a tányért, és én elejtem. Anya felcsattan, nem azért, mert mérges, hanem mert már eleve eltört benne valami. Öt-hat éves vagyok, szóval nem értem, hogy beosztjuk, ami van. Nem értem, hogy Raymonddal így is a legnagyobb adagot kapjuk, és most, hogy nekem új adagot kell adni, éhesen kell lefeküdniük, márpedig az éhes gyomor nem ismeri az alvást. Nem értem, hogy anyám félrevonja apámat oda, ahol a gyerekek nem látják, és azt mondta: „*Homo ye mi. Etomi.*” Elfogott az éhség. A lényem mélyéig fáradt vagyok.

*

Odakint apus kezeli a barbecue-t, a szemet igyekszik vörös izzásról fehér parázssá hevíteni. Van már benne két-három pohár; látom a vigyorából, amikor észrevesz. Ma a kedvére teszek, odahúzok egy műanyag kerti széket, hagyom, hogy töltsön valami barnát, hozzáad egy kis gyümölcslevet, így édeset iszunk, nem keserűt. Hallja bentről a zenét; haladunk a Temptations, az Isley Brothers, az Earth, Wind & Fire felé. Hallgatom a sztorijait arról, ahogy Ghánában szombat esténként anyával Nick házában buliztak – Nick háza mindig szabad volt, az apja az egyik nagy izének dolgozott, az ENSZ-nek, ha apus jól emlékszik –, és szombatonként bepréselődtek a kisebb házba a telepen, mindenki másért volt felelős. Apus mindig a zenéért. Volt kaja meg pia, de őt csak a zene érdekelte. Ő meg Nick valóságos bűvészek voltak, egyetlen lemezjátszóból zenét varázsoltak minden helyiségbe. 1979 volt, vagy talán 1980 – erre a részletre csak legyint, nem emlékszik jól –, akkoriban George Darkót, C. K. Mannt és persze Felát hallgattak. Nick Amerikából hozatott lemezeket: Tina Turner, The Supremes, Stevie Wonder és még egy név, ami sose jut eszébe. Apus elkezd dúdolni, és felismerem Eddie Kendrickset, ő meg izgatottan bólogat, amikor kimondom. Hallgatom, ahogy meséli, hogy hajnalig ettek és ittak és táncoltak, hogy *igazán* táncoltak, hogy milyen *jól* néztek ki. *Különleges időszak volt*, mondja, aztán elégedetten elhallgat, az arcán halvány, szomorkás mosoly dereng.

Apus azt mondja, mindig úgy képzelte, hogy amikor megérkezik az Egyesült Királyságba, ezt fogja csinálni: DJ lesz, hanggal tölt meg termeket, bátorítja az embereket, hogy jöjjenek össze, gyűljenek egybe, és

nézzenek ki jól, és táncoljanak. De talán nem ez volt megírva. Most elfordul tőlem, és nem mozdul, mint-ha valami más vonta volna magára a figyelmét.

Egy másik emlék: kicsi vagyok, öt vagy hat. A szüleim megint veszekednek. Belefáradtak, hogy beosszák az ételt. Belefáradtak a küszködésbe, a törekvésbe. Egyszerűen elfáradtak. Foszlányokat hallok a csukott ajtó mögül, anyám azt mondja, *Homo ye mi. Etomi*. Elfogott az éhség. A lényem mélyéig fáradt vagyok. Apám válasza rövid, éles, feszes. A hangok egyre erősödnek, aztán nehéz léptek dobognak, előbukkan apám, megjelenik mellettem, megfogja a kezemet, visszszól anyámnak, *elmegyünk kocsikázni egyet*. Ezt is csináljuk, kanyargunk az éjszakában, utcalámpák váganak be az ablakon. Befordulunk egy mellékutcába, és apám leállítja a motort, azt mondja, mindjárt jön. Kiszáll a kocsiból. Egyedül maradok.

Egy nő fogadja az ajtóban. Nem az anyám. Örülnek egymásnak, mint a régi barátok. Ahogy apám belép a házba, kattann az autózár, inkább az ő megnyugtatóására, mint az enyémmre, mert belülről is ki lehet nyitni. Előremászok az első ülésre, és a sztatikus zörejben keresek valami társaságot. Találok is, amiről most már tudom, hogy Otis Redding *Try a Little Tenderness*. Fura, mikre emlékezünk, milyen palotákat emelünk ezeknek a töredékeknek. Egy idő múlva megéhezem. Elfáradok. *Homo ye mi. Etomi*. Ki akarok szállni az autóból, hazagyalogolni, ahol kapok enni, ahol anyám ölelése vár.

MAGVETŐ
KÖNYVKIADÓ ÉS KERESKEDELMI KFT.

www.magveto.hu
www.facebook.com/magveto
magveto.kiado@lira.hu
Felelős kiadó Dávid Anna

Nyomta és kötötte a Generál Nyomda Kft., 2024-ben
6728 Szeged, Kollégiumi út 11/H
www.generalnyomda.hu

Felelős szerkesztő Rostás Eni
Kézirat-előkészítő Molnár Eszter
Korrektor Hradeczky Moni
A borítót Csordás Zoltán,
a kötetet Pintér József tervezte
Műszaki vezető Takács Klári
Kiadványszám 9254
Plantin betűtípusból szedve
ISBN 978-963-14-4395-0